

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 50/2025 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen vertaisarvioinnin periaatteen säilyttämisestä taiteilija-apurahojen jaossa

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Inka Hopsun /vihr. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 50/2025 vp:

Miten Sivistyshallinto 2030 -uudistuksessa huolehditaan taiteen autonomian sekä käsivarren mitan periaatteen turvaamisesta, ja

tuleeko hallitus esittämään, että vertaisarvioinnin periaate säilyy jatkossakin lakiin kirjattuna.

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistuksen tavoitteena on selkeyttää ja yhtenäistää opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastorakennetta toiminnallisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisemmaksi kokonaisuudeksi. Tämä tarkoittaa, että virastoja on helppompaa ohjata, ne ovat toiminnallisesti nykyistä selkeämpiä kokonaisuuksia ja niiden toiminta on yhteiskunnallisesti vaikuttavampaa.

Virastouudistusta koskevasta esitysluonnoksesta järjestettiin laaja lausuntokierros joulutammikuun aikana. Taiteen edistäminen kuuluisi esitysluonnoksen mukaan uutena virastona perustettavan Kulttuuriviraston tehtäviin. Uuteen virastoon siirtyisivät Kansallisen audiovisuaalisen instituutin ja Taiteen edistämiskeskuksen tehtävät ja henkilöstö.

Uudistuksen yhteydessä on tarkoitus uudistaa myös taidetoimikuntarakennetta. Esitysluonnoksessa nykyiset taideneuvosto, valtion taidetoimikunnat ja alueelliset taidetoimikunnat ehdotetaan korvattavaksi yhdellä toimielimellä, taide- ja kulttuurineuvostolla. Neuvoston tehtävänä olisi muun muassa päättää taiteilijoille ja taitelijaryhmille myönnettävistä apurahoista sekä taidepalkinnoista.

Esitysluonnoksen perustelujen mukaan apurahoja koskeva päätöksenteko neuvostossa pohjautuisi vertaisarviointiin. Tarkoituksena on koota asiantuntijapankki, josta kutakin apurahahakua varten erikseen koottavat arviointipaneelit antaisivat apurahahakemuksista lausuntonsa neuvostolle. Asiantuntijapaneeliin valittaisiin taiteen ammattilaisia ja asiantuntijoita ottaen huomioon muun

muassa moninaisuuden, tasa-arvon ja alueellisuuden periaatteet. Ennen asiantuntijoiden valintaa asiantuntijapankkiin kuultaisiin taiteen ja kulttuurin kannalta keskeisiä tahoja.

Ehdotetun mallin etuna verrattuna nykyiseen malliin, jossa valtion taidetoimikuntien toimialat on jaettu taiteenaloittain, on ensinnäkin se, että hakuihin voitaisiin joustavammin valita soveltuva asiantuntijoiden kokoonpano riippumatta taiteenalojen rajoista. Toiseksi arviointipaneelien koostuminen hakukohtaisesti mahdollistaisi nykyistä paremmin esteellisyystilanteiden ennakkoinnin ja välttämisen. Kolmanneksi mallissa voitaisiin ottaa paremmin huomioon se, että hakemusten lukumäärissä on eri taiteenalojen välillä suuria eroja, mikä on näkynyt nykyisten taidetoimikuntien välillä työmäärien jakautumisena hyvin epätasaisesti.

Tarkoituksena on säilyttää apurahahakemusten käsittely edelleen vertaisarviointiin perustuvana. Esityksen jatkovalmistelussa on otettu huomioon lausuntopalautteessa esitetty taiteen autonomiaa koskeva huoli. Esityksen perusteluita täydennetään niin, että taiteen autonomian vahvistaminen tulee painokkaammin esille. Lisäksi lakiehdotusta on tarkoitettu täsmentää siten, että apurahoja koskevan päätöksenteon perustumisesta vertaisarviointiin säädetään lain tasolla.

Helsingissä 25.3.2025

Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie

VN/6930/2025-OKM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: